

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 784 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqitirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinovna	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish ..	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abidinbiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjnov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi.....	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdaliev Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli.....	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqitirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Каримбаев Атабек Мерданович</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyalı bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abdurahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abdurahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoira Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении.....	764
Амитова Майисия Рахмателлаевна	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
Гилязиева Насиба Михайловна	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ...	770
Ислямова Сония Юнусовна	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
У. Ш. Салимов	

TALABALARDA AFFILIATIV MOTIVATSIYANI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA KOMPONENTLARI

Omonova Nilufar Omon qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universitetining
Pedagogika va texnologik ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada motivatsiyaning tarkibiga kiruvchi affiliasiyani talabalarda rivojlantirishning zaruriyati asoslangan. Oliy ta'limda tahsil olayotgan talabalarda affiliativ motivatsiyani hozirgi zamon ilm-fani yutuqlari bilan uyg'unlashtirgan holda amaliyotga qo'llashning afzalligi o'rganiladi. Bugun talabalar birgalikda harakat qilishlari uchun faol muloqotda bo'lishlari, bir-birlarining xarakter xususiyatini tushunishi zarurdir. Buning uchun esa talabalar o'zaro muloqotni to'g'ri tashkil etishi va munosabat o'rnatish jarayonida bir-birlariga moslasha olishlari ahamiyatlidir. Chunki bu har bir talabaga dars davomida o'z o'quv faoliyatini samarali olib borish imkonini beradi.

Shuningdek, maqolada birgalikda vazifalarni to'g'ri va teng taqsimlanishi, qolaversa, ularning kichik guruhlarda ish olib borishida muloqotning turli usullaridan unumli foydalanish shartlari izohlangan. Shunga ko'ra, talabalarda affiliativ motivatsiyani rivojlantirish omillarini olib kirishning ahamiyatlilik darajasi ilmiy jihatdan tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: talaba, affiliasiya, motivatsiya, munosabat, birlashish, ehtiyoj, hamkorlik, inson, muloqot, motiv, shaxs, rivojlantirish.

Abstract: This article substantiates the necessity of developing affiliation as a structural component of motivation among students. The advantages of applying affiliative motivation in higher education practice, integrated with contemporary scientific achievements, are examined. In the modern educational context, effective collaborative activity requires students to engage in active communication and to understand each other's individual psychological characteristics. Therefore, the ability to organize interpersonal interaction appropriately and to adapt during the process of relationship-building becomes particularly significant. This, in turn, enables each student to carry out academic activities more effectively during the learning process.

The article also explains the conditions for the proper and equitable distribution of joint tasks, as well as the effective use of various communication methods in small-group work. Based on scientific analysis, the importance of introducing factors that promote the development of affiliative motivation among students is substantiated.

Key words: student, affiliation, motivation, interpersonal relations, unity, need, cooperation, individual, communication, motive, development.

Аннотация: В данной статье обоснована необходимость развития аффилиации как структурного компонента мотивации у студентов. Исследуются преимущества практического применения аффилиативной мотивации у студентов высших учебных заведений в интеграции с современными достижениями науки. В современных условиях для эффективной совместной деятельности студентам необходимо активно взаимодействовать, понимать индивидуально-психологические особенности друг друга. В этой связи особое значение приобретает умение правильно организовывать межличностное общение и адаптироваться в процессе установления взаимоотношений. Это, в свою очередь, способствует повышению эффективности учебной деятельности каждого студента в ходе образовательного процесса.

В статье также раскрываются условия рационального и равномерного распределения совместных заданий, а также эффективного использования различных коммуникативных методов при работе в малых группах. На основе проведенного анализа научно обоснована значимость внедрения факторов, способствующих развитию аффилиативной мотивации у студентов.

Ключевые слова: студент, аффилиация, мотивация, взаимоотношения, объединение, потребность, сотрудничество, личность, общение, мотив, развитие.

KIRISH

Shiddat bilan rivojlanayotgan davlatimizda yoshlarning bilim saviyasi va dunyoqarashining o'sishi eng muhim ustuvor vazifa hisoblanadi. Chunki yoshlar har bir davlatning kelajagini belgilab beruvchi asosiy kuchdir.

Shu boisdan ham Prezidentimiz: "Farzandlarimizni mustaqil fikrli, zamonaviy bilim va kasb-hunarlarni egallagan, mustahkam hayotiy pozitsiyaga ega, chinakam vatanparvar insonlar sifatida tarbiyalash biz uchun dolzarb ahamiyatga ega bo'lgan masala hisoblanadi", - deya aytgan e'tiroflari O'zbekistonda yoshlar masalasi davlat siyosatining asosiy yo'nalishi ekanligini yana bir karra isbotlaydi.¹

Ta'lim inson shaxsini har tomonlama rivojlantirish, qobiliyatini yuzaga chiqarish, ijtimoiy va shaxsiy manfaatlarning bir-biriga payvasta bo'lib qo'shilishiga yordam beradi. Shunday ekan, har bir ilm dargohi rivojlantirish imkoniyatini yanada oshirish, ta'lim oluvchilarning bilim olib, kasb egallashi uchun o'qib-o'rganishga moyil yoshlarning bir-birlari bilan hamkorlikda erkin munosabat o'rnatishlari, doimiy ishonchli muloqot qilishlariga ko'maklashishi zarur.

Chunki har bir inson fikrlashi va bu fikrlarni hayotiga tatbiq eta olishi kerak. Affiliatsiya talabalarga mavjud fikrlarini muloqot orqali amalga oshirishga, fikrlarini o'rtoqlashishga, do'stlar orttirib birgalikda harakat qilishi uchun imkoniyat yaratib beruvchi motivatsiyadir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ADABIYOTLAR SHARHI

Affiliativ motivatsiya so'zining ma'nosi fransuz tilidagi "affiliation" - "birlashish", ingliz tilidagi "to affiliate" so'zidan olingan bo'lib, birlashtirmoq, birlashmoq ma'nosini anglatadi, ya'ni insonning boshqa insonlar davrasida bo'lishga intilish hissi tushuniladi.²

E.H. Shagalovanning chet el so'zlarini talqin etuvchi eng yangi lug'at ma'lumotlarida keltirilishicha, o'rta asrlarda "affiliatus", ya'ni lotincha "filius" - "o'g'il" ma'nosini bildirib, ushbu tilda "bolani boqib olish" so'zlaridan kelib chiqqan.³

Ta'rifga ko'ra, subyektning salohiyati xavfli stress holatiga tushishi bilan affiliativ motivatsiyaga intilish ortib boradi. Tanish odamlar o'rtasidagi yaqin munosabatlar xavotirlanish darajasining pasayishiga olib keladi va shu bilan birga ham fiziologik, ham psixologik stressning oldini oladi yoki uni yumshatadi.

Affiliativ motivatsiyaning susayishi esa yolg'izlik, begonalashuv hissinı keltirib chiqaradi hamda aldanish, rejalar barbod bo'lishi (frustratsiya) holatlariga olib keladi.⁴

G. Myurrey affiliativ motivatsiyani shunday ta'riflaydi: affiliativ motivatsiya - bu pedagogik-psixologik hodi-sadir. Uning e'tiroficha, affiliativ motivatsiya "do'st orttirish va ularga bog'lanib qolish"dir. Odamlardan ko'pchilik hollarda xursand bo'lish va ular bilan bir xil muhitda yashashga intilishdir. Guruhlarga birlashish, sevimli subyektlar bilan muloqotda va hamkorlikda bo'lish kabi holatlarda ro'yobga chiqadi. Ya'ni odamlar bilan yaqin munosabatlarni qurish va bu munosabatlarni keyinchalik ham davom etadigan tarzda amalga oshirishdir.

Masalan, "yordam ko'rsatish yoki ulardan yordam olish", "yaxshi taassurot qoldirish" yoki "boshqalar ustidan hukmronlik qilish" kabi ko'rinishlarda namoyon bo'ladi. Affiliatsiya (kontakt, muloqot) deganda birgalikdagi ma'lum bir guruh tushuniladi. Uning asosiy mazmuni boshqa odamlar (tanish yoki notanish) bilan muloqot jarayonida yuzaga chiqadi va bu qo'llab-quvvatlash har ikki tomonga bir-biridan ijobiy his-tuyg'u beradi, har ikkala tarafni mazmunan boyitadi.⁵

G. Myurrey esa odamlar o'rtasidagi aloqadorlik ehtiyojini to'rtta turga ajratadi:

1. Affiliativ ehtiyoj (birlashish ehtiyoji).
2. Rad etish ehtiyoji (obyektlarni inkor etish, chetlashish).
3. Rahnamolik ehtiyoji (himoyalash, boshchilik qilish).
4. Qo'llab-quvvatlash ehtiyoji (yordam va himoya izlash).^[4]

1 Мирзиёев Ш. Буюк келажакимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қураимиз. Т.: "Ўзбекистон" 2017 йил, -489б.
2 Шапарь.В.Б. Новейший психологический словарь/ В.Б.Шапарь, В.Э.Россоха, О.В. Шапарь; под общ.ред. О.В. Шапаря. – Изд.3-е-Ростов нД.: Феникс, 2007.-806 с., б, 43
3 Шагалова Е.Х. Словарь новейший иностранных слов (конец XX начало XXI вв): боле 3000 слов и словосочетаний. – М.: АСТ: Астрельб 2010.-943 с.
4 Шапарь.В.Б. Новейший психологический словарь/ В.Б.Шапарь, В.Э.Россоха, О.В. Шапарь; под общ.ред. О.В. Шапаря. – Изд.3-е-Ростов нД.: Феникс, 2007.-806 с., б, 43
5 Хекхаузен Х. Мотивация и деятельности. Б 2-х т.- М.: Наука,1986.-Т.2.-569-580 с. б 289

TAHLIL VA NATIJALAR

Affiliativ motivatsiyani tarkibiy qismlarga ajratish tajribasi A. Megrabyan tomonidan olib borilgan ko'plab izlanishlar natijasida kiritilgan bo'lib, muallif ushbu motivatsiyani ikkita motivatorga ajratadi: affiliasiyaga yo'nalganlik va rad etilishdan qo'rqish motivatorlari. Ular asosida insonlararo ta'sirlarning muvaffaqiyati yoki muvaffaqiyatsizligi shakllanadi.

Affiliasiyani ijobiy hodisa sifatida tahlil qilsak, u "insonlarga intilish" sifatida namoyon bo'ladi; salbiy ko'rinishda esa "odamlardan qo'rqish" yoki "odamlar tomonidan) rad etilishdan qo'rqish" motivatsiyasi tarzida aks etadi. Ushbu motivatsiya mustaqil holatda ham, bir-biriga qarama-qarshi yo'nalishda ham mavjud bo'lishi mumkin.

Insonlarda har ikkala motivatsiyaning bir vaqtda mavjudligi murakkab, hal etilishi qiyin bo'lgan ziddiyatli holatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi.^[4]

Muloqotga bo'lgan ehtiyoj doirasida affiliasiyani G. Myurrey talqinida X. Xekxaufen o'rgangan bo'lib, uning izohlashicha, affiliasiya doimiy, shu bilan birga fundamental xarakterga ega hodisadir. Affiliasiya psixik hodisa, xohish, motiv va mayl sifatida boshqa odamlarga intilish jarayonida namoyon bo'ladi.

Uning asosida muloqotni amalga oshiruvchi shaxsning hissiy va ishonchli aloqalarga nisbatan ichki ehtiyoji yotadi. Har ikkala tomonda qoniqish hosil qilish maqsadidagi yaqin munosabatlarni o'rnatishga intilish muloqot jarayonida birgalikdagi harakatlar ko'rinishida namoyon bo'ladi.

Ehtiyojdan kelib chiqadigan maqsadlar turlicha bo'lishi, hatto bir-birini inkor etuvchi (masalan, yaqin munosabatlarni tashkil etish yoki suhbatdoshdan o'z shaxsiy maqsadini amalga oshirishda foydalanish) holatlarda ham yuzaga kelishi mumkin.^[4]

Inson o'zaro ta'sir o'tkazish imkoniyatidan mahrum etilganda, unda boshqa insonlarga nisbatan affilativ ehtiyojning zo'riqish holati yuzaga keladi. T. Shipli va J. Berroff tasavvur jarayoniga affilativ faollikning ta'sirini o'rganish orqali ushbu farazning to'g'riligini isbotlaganlar.

Michigan universiteti talabalari o'rtasida o'tkazilgan tajribalarda ham keltirilgan dalillar tasdiqlangan. Insonlar boshqa inson bilan ijobiy hissiy aloqalar o'rnatish, uni qo'llab-quvvatlash yoki qayta tiklash bilan bog'liq obrazlarni affilativ siymolar sifatida qabul qilganlar. Affiliasiyaga bo'lgan ehtiyoj ko'rsatkichi neytral sharoitda kategoriyalarni aks ettirish miqdori bilan belgilanadi. X. Rozenfeld va S. Franklinlar ushbu omil erkaklar guruhi vakillariga xos bo'lgani kabi, ayollar guruhi uchun ham xos ekanligini o'z izohlarida asoslab berganlar.

J. Atkinson va E. Uokerlarning tadqiqotlarida affilativ harakat qilishga moyillik kuzatilgan insonlarda affilativ ehtiyoj darajasi yuqori bo'lgan. Ilg'ab olish qiyin bo'lgan obyektlar namoyish etilganda, yuqori darajadagi affilativ ehtiyojga ega insonlar ushbu obyektlarni aniqroq ilg'ay olganlar. Aynan shunday shaxslarda affiliasiya yoki inson yuzi stimullariga bog'liq ko'rish omilining sezgirligi yuqoriroq ekanligi aniqlangan.^[7]

Tadqiqotlardagi mavjud ma'lumotlarga ko'ra, ijtimoiy munosabatlarni oson o'zlashtira oladigan shaxslarda affilativ ehtiyoj yuqori darajada bo'lib, ularda boshqalarga nisbatan sezgirlik va muloqotga moyillik kuchli namoyon bo'ladi. Shuningdek, ular boshqa odamlar bilan munosabatlarini qo'llab-quvvatlashga intilishlari haqidagi taxminlar ham mavjud. Ilmiy izlanishlar tahlili ushbu taxminlarni tasdiqlaydi.

J. Lensing va R. Xeynslarning izohiga ko'ra, affiliasiya darajasi past bo'lgan shaxslarga nisbatan affiliasiyaga yuqori ehtiyoji mavjud bo'lgan shaxslar ko'proq xat yozadi, do'stlarinikiga tez-tez mehmonga boradi hamda ko'proq telefon orqali muloqot qiladi. Affilativ motivatsiyani baholash metodikasi natijalari ham bu insonlar o'zlari ko'proq telefon qo'ng'iroqlari qilishini tasdiqlaydi.

Shuningdek, affilativ ehtiyoji yuqori bo'lgan yuqori sinf o'quvchilari ko'plab klublarga a'zo bo'lishi aniqlangan, biroq bu holat voyaga yetganlarda kuzatilmaydi. Buning sababi shundaki, kattalar o'z maxsus qiziqishlariga mos ravishda muayyan jamoat tashkilotlarida birlashadilar va bu yerda undovchi kuch ijtimoiy xarakterga ega bo'lmaydi.

Odamlar bilan muloqot qilish affilativ ehtiyoji yuqori bo'lgan insonlar uchun nihoyatda muhimdir. Ular ish jarayonida hamkor yoki hamkasb sifatida mutaxassis-ekspertni emas, balki ishonchli do'stni afzal ko'radilar.

Keltirilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, talabalarda birgalikda harakat qilish, hamkorlik va o'zaro ishonch kabi munosabatlarni rivojlantirish uchun ularda affilativ motivatsiyani shakllantirish zarurdir. Talabalar dars jarayonida doimiy ravishda birgalikda faoliyat olib bormasliklari esa ular o'rtasida munosabat birligi to'laqonli shakllanmaganligini ko'rsatadi.

Ahamiyatli jihati shundaki, agar ta'lim jarayonida talabalarda affilativ motivatsiya izchil rivojlantirib borilsa, bu orqali ularning o'z xohishiga ko'ra erkin va muntazam ravishda o'z ustida ishlashiga, sog'lom (sof) raqobat muhitini yaratishga hamda muloqot madaniyatini rivojlantirishga erishish mumkin. Chunki bo'lajak har bir pedagogda muloqot madaniyati shakllangan va o'z tinglovchisiga ta'sir etish salohiyati mavjud bo'lishi zarur.

Ko'plab olimlar affiliativ motivatsiyaga ta'rif berar ekanlar, uni bilishga intilish va muloqotga intilish kabi motivlar majmuasi sifatida talqin etganlar. ^[6] Shunga ko'ra, affiliativ motivatsiya nafaqat yagona motiv, balki uning komponentlari sifatida bir nechta motivlar yig'indisidan tashkil topadi. Shu bois biz "affiliatsiya motivatsiyasi" emas, balki "affiliativ motivatsiya" sifatida e'tirof etish va o'rganishni maqsadga muvofiq deb topdik.

Affiliatsiya (aloqa, muloqot) - insonlar bir-biri bilan muloqot o'rnatishi natijasida har ikki tomonning ham o'zaro qoniqish hosil qilishi, muloqot jarayonini mazmunli tashkil etishga va unda faol ishtirok etishga undovchi psixologik ta'sirlar komponenti sifatida tushuniladi.

Mazkur motivlar yig'indisi faqat boshqa insonlar bilan o'zaro munosabat doirasida namoyon bo'ladi va amalga oshadi. ^[6] Muloqotga bo'lgan ehtiyoj insonning jamoatchilik va hamkorlikka intilish kabi fundamental sifatleri asosiga quriladi.

Demak, affiliativ motivatsiya majmuasi birlashish ehtiyoji, muloqotga va bilimlar doirasini kengaytirishga intilish, o'z-o'zini namoyon qilishga intilish, hamkorlik, sheriklik va munosabatlarga bo'lgan xohish kabi maqsadlar, ehtiyojlar hamda motivlar komponentlaridan iborat ekanligini tadqiqot natijalarimiz isbotladi.

Affiliatsiyaga intiluvchi inson ko'plab vazifalarni bajarishi lozim. Avvalo, munosabatga kirishish ishtiyoqi mavjud bo'lishi, buning uchun esa sherigiga nisbatan jozibadorroq ko'rinishga intilishi zarur. Bundan tashqari, o'zini teng sherik sifatida namoyon eta olishi, ya'ni u nafaqat "affiliatsiyaga intiluvchi", balki birgalikda munosabat o'rnatuvchi insonning ham muayyan ehtiyojlarini qondiruvchi affiliativ hamkor sifatida maydonga chiqishi lozim.

Rollarni taqsimlashdagi nomuvofiqlik yoki o'z ehtiyojlarini (masalan, yordam berish va yordam olishdagi erkinlik yoki bog'liqlik, ustunlik yoki kuchlilik hamda aksincha holatlar) amalga oshirish vositasi sifatida hamkorlikdan foydalanish affiliativ jarayonga jiddiy zarar yetkazishi, hatto uni izdan chiqarishi mumkin.

Affiliatsiyaga doimiy intiluvchi inson o'zi va hamkorining emotsional holatlari uyg'unligiga erishishi, bu esa har ikkala tomon uchun yoqimli bo'lib, ularni hamkorlikdagi faoliyatga doimiy ravishda undashi hamda o'z qadrini his etish (o'zini-o'zi qadrlash) holatini ta'minlashi zarur. Ko'pincha talabalarda ushbu holatlar yaqqol namoyon bo'ladi.

Affiliativ motivatsiya darajasini aniqlashda shaxsiy tafovutlar va ularni yuzaga keltiruvchi omillarni inobatga olish zarur. Aks holda, muvaffaqiyatsiz, ya'ni samara bermaydigan affiliatsiya kuzatilishi ehtimoli yuqori bo'ladi. Shu bois individ affiliativ motivatsiyasining ijobiy yoki salbiy tomonga o'zgarishi affiliatsiyaga - ya'ni qabul qilinishga intilish (QI) yoki rad etilishdan qo'rqish (RQ) holatlarida namoyon bo'ladi. ^{[4]7}

XULOSA VA TAKLIFLAR

Demak, yuqorida keltirilgan tahlillar shuni isbotlaydiki, affiliatsiya ijobiy emotsiyalar bilan doimiy o'zaro ta'sirda bo'luvchi insonlar o'rtasidagi muloqot asosida quriladi, degan xulosaga kelindi.

Keltirilgan fikrlardan kelib chiqib, talabalarda affiliativ motivatsiyani rivojlantirish uchun quyidagi vazifalarni bajarish zarur:

1. Affiliativ motivatsiyani rivojlantirish uchun mavjud imkoniyatlardan foydalangan holda qulay sharoit yaratish, ya'ni erkin muloqot qilish imkonini ta'minlash;
2. Talabalarning birgalikda harakat qilishi va yagona maqsadni amalga oshirishi uchun o'quv faoliyati jarayonida ularni kichik guruhlarda ishlashini tashkil etish;
3. Birgalikda faoliyat yuritayotgan talabalarga o'zaro muloqotda moslasha olish, ziddiyatli vaziyatlarning oldini olish hamda xarakter xususiyatlarini inobatga olgan holda munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yishni o'rgatish;
4. Guruhda tenglik tamoyilini ta'minlash va vazifalarni adolatli hamda teng taqsimlash.

Xulosa qilib aytganda, nazariy jihatdan o'rganilgan turli ilmiy tadqiqotlarda talabalarni murakkab topshiriqlarni bajarishga undovchi asosiy kuch muvaffaqiyatga erishish emas, balki ijtimoiy qo'llab-quvvatlash ekanligi ta'kidlanadi.

Affiliatsiyaga ehtiyoji yuqori bo'lgan shaxslar ijtimoiy munosabatlarni oson o'zlashtirishi, odamlar bilan muloqotga moyil va ularga nisbatan sezgir bo'lishi aniqlangan.

Muloqot faqat insonga xos bo'lgan jarayondir. Kishilarda faoliyat jarayonida bir-birlari bilan muloqot qilish ehtiyoji yuzaga keladi. O'zaro muloqot esa tabiiy ravishda insoniyat jamiyatining vujudga kelishi va rivojlalishining eng asosiy shartlaridan biri hisoblanadi.

6 Немов П.С., Алтунина И.П. Социальная психология / Учебное пособие.- СПб.: Питер, 2010.-432 с, б, 90
7 Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Б 2-х т.- М.: Наука, 1986.-Т.2.-569-580 с, б 290-291

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Мирзиёев Ш. Буюк келажакимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қураимиз. Т.:“Ўзбекистон”2017 йил, -489б.
2. Шапарь.В.Б. Новейший психологический словарь/ В.Б.Шапарь, В.Э.Россоха, О.В. Шапарь; под общ.ред. О.В. Шапаря. –Изд.3-е-Ростов нД.: Феникс, 2007.-806 с., б, 43
3. Шагалова Е.Х. Словарь новейший иностранных слов (конец XX начало ХХИ бб): боле 3000 слов и словосочетаний. – М.: АСТ: Астрельб 2010.-943 с.
4. Хекхуазен Х. Мотивация и деятельности. Б 2-х т.- М.: Наука,1986.-Т.2.-569-580 с, б 289-291
5. Немов Р.С. Психология / Учебник. Москва: Высшее образование, 2005, -639 с. б. 496-497
6. Немов Р.С., Алтунина И.Р. Социальная психология / Учебное пособие.- СПб.: Питер,2010.-432 с, б, 90-93
7. Хьюстон М. Введение в социальную психологию. Европейский подход /М. Хьюстон, В.Штрёбе; Пер. С англ. Под ред.проф. Т.Ю. Базарова; [пер.с.англ. Г.Ю. Любимова]. – М.: Юните-дана, 2004, -622 с, б 386-387
8. Кузнецова И.Б. Мотив аффилиация в межличностных отношениях: Дис. ... канд.псих.наук. –СПб.: СПГУ. 2006.-200с

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.